

Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
MACIEJ SZPUNAR
prednesené 8. septembra 2022¹

Vec C-472/21

Monz Handelsgesellschaft International mbH & Co. KG
proti
Büchel GmbH & Co. Fahrzeugtechnik KG

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Bundesgerichtshof (Spolkový súdny dvor, Nemecko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Duševné vlastníctvo – Zapísaný dizajn – Smernica 98/71/ES – Článok 3 ods. 3 a 4 – Podmienky pre priznanie ochrany súčasti zloženého výrobku – Pojem ‚viditeľnosť‘ a ‚bežné používanie‘ – Novosť a osobitný charakter – Viditeľnosť súčasti zloženého výrobku počas bežného používania tohto výrobku“

Úvod

1. K podmienkam, ktoré musia byť splnené pre poskytnutie ochrany dizajnu v práve Únie, patrí jeho novosť a osobitný charakter. Situácia sa však komplikuje, ak výrobok, na ktorom je sporný dizajn vyobrazený, tvorí súčasť zloženého výrobku. V takomto prípade sa ochrana poskytne len pod podmienkou na jednej strane, že táto súčasť, pokiaľ je už začlenená do zloženého výrobku, zostane viditeľná aj počas používania tohto výrobku, a na druhej strane, že viditeľné prvky tejto súčasti spĺňajú požadované znaky novosti a osobitného charakteru. Tieto doplňujúce podmienky boli prijaté s cieľom predísť monopolizácii výroby a predaja náhradných dielov zložených výrobkov prostredníctvom právnej úpravy dizajnov, a to najmä v automobilovom odvetví.²

2. Uvedené však nič nemení na tej skutočnosti, že podmienky požadované pre priznanie ochrany dizajnom, ktoré sa uplatnia na súčasti zložených výrobkov, platia pre všetky odvetvia a zdá sa, že v praxi je často zložité vykladať správne pojmy „viditeľnosť“ a „bežné používanie“ výrobku. Takýto výklad je predmetom konania v tejto veci.

¹ Jazyk konania: francúzština.

² Automobilové odvetvie sa líši na jednej strane vysokými cenami náhradných dielov a na druhej strane vysokým percentom pomerne významných škôd spôsobených nehodami v premávke. Trh s náhradnými dielmi v tomto odvetví je obzvlášť lukratívny.

Právny rámec

Právo Únie

3. Podľa článku 1 smernice 98/71/ES Európskeho parlamentu a Rady z 13. októbra 1998 o právnej ochrane dizajnov³:

„Na účely tejto smernice:

- a) ‚dizajn‘ znamená vonkajšiu úpravu celého výrobku alebo jeho časti, ktorá vyplýva najmä zo znakov, ako sú hlavne línie, obrysy, farby, tvar, štruktúra a/alebo materiály samotného výrobku a/alebo jeho zdobenie,
- b) ‚výrobok‘ znamená akýkoľvek priemyselný alebo remeselnícky druh tovaru vrátane *inter alia* súčastí, ktoré sú určené na namontovanie do zloženého výrobku, balenie, úpravu, grafické symboly a typografické znaky, s vylúčením počítačových programov,
- c) ‚zložený výrobok‘ znamená výrobok, ktorý je zložený z mnohých súčastí, ktoré sa môžu nahradiť umožňujúc rozobratie a späťovné zloženie výrobku.“

4. V zmysle článku 3 ods. 3 a 4 tejto smernice:

„3. Dizajn aplikovaný na výrobok alebo začlenený do výrobku, ktorý tvorí súčasť zloženého výrobku, sa považuje za nový a majúci osobitý charakter vtedy:

- a) ak súčasť, pokiaľ je už začlenená do zloženého výrobku, zostáva viditeľná počas jeho bežného používania, a
- b) takom rozsahu, v akom tieto viditeľné znaky súčasti samotné spĺňajú požiadavky týkajúce sa novosti a osobitého charakteru.

4. ‚Bežné používanie‘ v zmysle významu odseku 3 písm. a) znamená použitie konečným spotrebiteľom, s výnimkou údržby, servisu alebo opravných prác.“

Nemecké právo

5. Ustanovenia § 1 bodu 4 a § 4 Gesetz über den rechtlichen Schutz von Design (zákon o ochrane dizajnov) z 24. februára 2014⁴, v znení uplatniteľnom v spore vo veci samej (ďalej len „DesignG“) v zásade doslovne preberajú znenie článku 3 ods. 3 a 4 smernice 98/71. Zdá sa však, že pojmy „bestimmungsgemäße Verwendung“ použité pre označenie „bežného používania“ v nemeckom jazykovom znení tejto smernice, a teda v DesignG, vedú k prísnejšiemu výkladu, ako vyplýva z ostatných jazykových znení tejto smernice.

³ Ú. v. ES L 289, 1998, s. 28; Mim. vyd. 13/021, s. 120.

⁴ BGBl. I, s. 122.

Skutkový stav predchádzajúci sporu, konanie vo veci samej a prejudiciálne otázky

6. Monz Handelsgesellschaft International mbH & Co. KG (ďalej len „Monz“), spoločnosť založená podľa nemeckého práva, je majiteľkou dizajnu č. 40 2011 004 383-0001 zapísaného na Deutsches Patent- und Markenamt (Nemecký úrad pre ochranu patentov a ochranných známk, ďalej len „DPMA“) od 3. novembra 2011 pre výrobky „sedadlá pre bicykle alebo motocykle“. Dizajn je zapísaný s jediným vyobrazením, ktoré ukazuje spodnú časť sedadla takto:

7. Büchel GmbH & Co. Fahrzeugtechnik KG (ďalej len „Büchel“), spoločnosť založená taktiež podľa nemeckého práva, požiadala 27. júla 2016 v konaní pred DPMA o vyhlásenie neplatnosti sporného dizajnu, pričom uviedla, že nespĺňa požiadavky pre poskytnutie ochrany, konkrétne podmienku novosti a osobitného charakteru. Tvrdila, že dizajn nemôže požívať ochranu podľa § 4 DesignG, pretože ako súčasť zloženého výrobku „bicykel“ alebo „motocykel“ nie je pri bežnom používaní viditeľný.

8. DPMA rozhodnutím z 10. augusta 2018 zamietol návrh na vyhlásenie neplatnosti, pričom konštatoval, že v prípade sporného dizajnu sa neuplatnili nijaké dôvody vylúčenia ochrany podľa § 4 DesignG. Podľa tohto orgánu, aj keď je dizajn zapísaný pre „sedadlo bicykla [alebo] motocykla“, a teda je nepochybne „súčasťou zloženého výrobku“, takáto súčasť ostáva pri bežnom používaní tohto zloženého výrobku aj naďalej viditeľná. DPMA sa domnieval, že bežné používanie zahŕňa aj „demontáž a opätovné umiestnenie sedadla na iný účel, ako údržbu, servis alebo opravné práce“, a to o to viac, že § 1 bod 4 DesignG obsahuje „vyčerpávajúci zoznam iných ako bežných používaní v zmysle § 4 DesignG, ktorý má povahu výnimky, a teda podlieha reštriktívnemu výkladu“⁵. DPMA sa teda domnieval, že v zmysle tohto ustanovenia „akékoľvek použitie konečným spotrebiteľom, ktoré nie je údržbou, servisom alebo opravnými prácami na výrobku... sa považuje za bežné používanie“.

⁵ Ide o úkony údržby, servisu a opravné práce, ktoré sú vylúčené z pôsobnosti pojmu „bežné používanie“ podľa článku 3 ods. 4 smernice 98/71.

9. Na základe sťažnosti, ktorú podala Büchel proti tomuto rozhodnutiu, Bundespatentgericht (Spolkový patentový súd, Nemecko) vyhlásil rozsudkom z 27. februára 2020 neplatnosť sporného dizajnu z toho dôvodu, že nespĺňal požiadavky novosti a osobitného charakteru. Podľa tohto súdu a na základe § 4 DesignG možno len súčastiam, ktoré sú aj naďalej „viditeľné ako súčasti zloženého výrobku po ich montáži alebo začlenení do tohto výrobku“ poskytnúť ochranu pre dizajny. Naopak pohľad, ktorý sa naskytne len pri príležitosti oddelenia súčasti od zloženého výrobku, nemožno považovať za viditeľnosť, ktorá by bránila vylúčeniu ochrany podľa § 4 DesignG. Uvedený súd považoval za bežné používanie v zmysle § 1 bodu 4 DesignG len jazdu na bicykli, ako aj nasadnutie a zosadnutie z bicykla. Podľa tohto súdu v rámci takýchto použití nie je spodná časť sedadla viditeľná ani pre konečného spotrebiteľa, ani pre tretiu osobu. Monz podala na vnútroštátny súd proti tomuto rozhodnutiu opravný prostriedok.

10. Za týchto podmienok Bundesgerichtshof (Spolkový súdny dvor, Nemecko) rozhodol prerušiť konanie a predložiť Súdnemu dvoru návrh na začatie prejudiciálneho konania o týchto otázkach:

- „1. Je súčasť, ktorá predstavuje dizajn, ‚viditeľná‘ v zmysle článku 3 ods. 3 [smernice 98/71] už vtedy, ak je objektívne možné rozpoznať dizajn v pripevnenej podobe súčasti, alebo záleží na viditeľnosti za určitých podmienok používania alebo z určitého uhla pohľadu pozorovateľa?
2. Ak sa na prvú otázku má odpovedať v tom zmysle, že rozhodujúca je viditeľnosť za určitých podmienok používania alebo z určitého uhla pohľadu pozorovateľa:
 - a) Závisí posúdenie ‚bežného používania‘ zloženého výrobku konečným spotrebiteľom v zmysle článku 3 ods. 3 a 4 [smernice 98/71] od účelu používania, ktorý zamýšľal výrobca súčasti alebo zloženého výrobku, alebo od bežného používania zloženého výrobku konečným spotrebiteľom?
 - b) Podľa akých kritérií sa má posúdiť, či používanie zloženého výrobku konečným spotrebiteľom je ‚bežné‘ v zmysle článku 3 ods. 3 a 4 [smernice 98/71]?”

11. Návrh na začatie prejudiciálneho konania bol Súdnemu dvoru doručený 2. augusta 2021. Písomné pripomienky predložili účastníci konania vo veci samej a Európska komisia. Pojednávanie sa nekonalo.

Posúdenie

12. Pripomínam, že súd prvého stupňa v konaní vo veci samej rozhodol o neplatnosti sporného dizajnu, keď sa domnieval, že bežné používanie bicykla spočíva v jazde na ňom, a subsidiárne v nasadnutí a zosadnutí z neho, teda v situáciách, keď spodná časť sedadla nie je bežne viditeľná na rozdiel od znenia ustanovení nemeckého zákona, ktorým sa preberá článok 3 ods. 3 smernice 98/71.

13. Prejudiciálne otázky v tejto veci je potrebné chápať s ohľadom na takéto posúdenie. Vnútroštátny súd sa snaží overiť, po prvé, či sa prvostupňový súd správne domnieval, že je potrebné prihliadnuť len na viditeľnosť jednej zo súčastí zloženého výrobku počas používania takéhoto výrobku (prvá otázka) a po druhé, že relevantné bolo iba používanie tohto výrobku v rámci jeho hlavnej funkcie, v prejednávanej veci konkrétne na účely presunu v sede na bicykli (druhá otázka).

O prvej prejudiciálnej otázke

14. Svojou prvou prejudiciálnou otázkou sa vnútroštátny súd v zásade pýta, či sa má článok 3 ods. 3 smernice 98/71 vykladať v tom zmysle, že na to, aby mohol dizajn vyobrazený na výrobku alebo začlenený do výrobku, ktorý tvorí súčasť zloženého výrobku, požívať ochranu, stačí, aby bola táto súčasť viditeľná v abstraktnej podobe, alebo či musí byť takáto súčasť viditeľná počas bežného používania tohto zloženého výrobku.

15. Článok 3 ods. 3 písm. b) smernice 98/71 si ďalej vyžaduje, aby požiadavky novosti a osobitného charakteru spĺňali viditeľné charakteristické znaky predmetnej súčasti. Aj keď prejudiciálne otázky výslovne nepoukazujú na toto hľadisko, implicitne z nich vyplýva. Vo veci samej je totiž jasné, že ide o viditeľnosť spodnej časti sedadla, teda miesta, kde je vyobrazený sporný dizajn. Z článku 7 tejto smernice taktiež vyplýva, že právo k dizajnu sa nevzťahuje na prvky vonkajšej úpravy výrobku, ktoré sú určené výlučne jeho technickou funkciou. Nezdá sa však, že by v prejednávanej veci šlo o takúto situáciu. V každom prípade vo veci samej zjavne proti spornému dizajnu nebola vznesená takáto námietka.

16. Na úvod je podobne, ako poznamenal aj vnútroštátny súd, potrebné podotknúť, že sudca prvostupňového súdu správne posúdil sedadlá bicyklov a motocyklov ako „súčasti zložených výrobkov“ v zmysle článku 3 ods. 3 smernice 98/71.

17. Uvedený sudca taktiež správne kritizoval rozhodnutie DPMA v rozsahu, v akom sa v zmysle tohto rozhodnutia považovalo za dostatočné, aby bola spodná časť sedadla viditeľná pri montáži, resp. demontáži z bicykla. Článok 3 ods. 3 písm. a) smernice 98/71 totiž jasne stanovuje, že súčasť musí zostať viditeľná, „pokiaľ je už začlenená do zloženého výrobku“. Uvedené vylučuje, aby sa prihliadlo na viditeľnosť súčasti pri jej montáži, resp. demontáži, a to bez ohľadu na to, či sa takéto úkony považujú za bežné pri používaní výrobku.

18. Teraz, čo sa týka prejudiciálnej otázky, znenie článku 3 ods. 3 písm. a) smernice 98/71 nie je také jasné, ako by sa mohlo na prvý pohľad zdať. Ako totiž zdôrazňuje Monz vo svojich pripomienkach, toto ustanovenie si vyžaduje, aby súčasť po jej začlenení do zloženého výrobku „zostala“⁶ viditeľná počas bežného používania tohto výrobku. Takéto znenie by bolo možné vykladať v tom zmysle, že stačí, aby po montáži spornej súčasti do zloženého výrobku nebola táto súčasť úplne zakrytá, a teda aby bola viditeľná, čo i len teoreticky a nezávisle od uhla pohľadu, ktorý môže byť prípadne neobvyklý a ktorému by sa na tento účel bolo potrebné prispôbiť. To by znamenalo, že z pôsobnosti ochrany podľa tejto smernice by boli vylúčené len tie dizajny vyobrazené na súčastiach, ktorých viditeľnosť by si vyžadovala uskutočnenie úkonov, ktoré nezapadajú do bežného používania výrobku, a to najmä jeho demontáž.

19. Takýto výklad však naráža na znenie druhej časti článku 3 ods. 3 písm. a) smernice 98/71, v zmysle ktorého musí byť táto súčasť viditeľná „počas“⁷ bežného používania zloženého výrobku. Ako podľa môjho názoru správne poznamenáva jednak vnútroštátny súd a jednak Komisia, takéto vyjadrenie vylučuje prípady, keď je súčasť viditeľná iba v situáciách, ktoré nenastávajú pri bežnom používaní dotknutého výrobku.

⁶ O takýto prípad ide najmä v prípade španielskeho jazykového znenia („sigue siendo“), nemeckého jazykového znenia („bleibt“), anglického jazykového znenia („remains“), talianskeho jazykového znenia („rimane“) a poľského jazykového znenia („pozostaje“).

⁷ Rovnako ako predovšetkým v španielskom jazykovom znení („durante“), nemeckom jazykovom znení („bei“), anglickom jazykovom znení („during“), talianskom jazykovom znení („durante“), ako aj poľskom jazykovom znení („podczas“).

20. Okrem iného, ako v zásade podotýka Komisia, v súlade s článkom 1 písm. a) smernice 98/71, je predmetom ochrany dizajnov podľa tejto smernice vonkajšia úprava výrobku alebo jeho časti. Aj keď súčasti vyrobené na účely ich začlenenia do zloženého výrobku sa samy osebe považujú za výrobky v súlade s článkom 1 písm. b) tejto smernice, ochrana sa im prizná len pod podmienkou, že aj po tomto začlenení budú aj naďalej viditeľné. Predmetom ochrany je teda vonkajšia úprava súčasti začlenenej do zloženého výrobku. Podľa môjho názoru však ťažko možno hovoriť o vonkajšej úprave výrobku, ak po jeho začlenení do zloženého výrobku je tento výrobok bez toho, aby bol úplne prekrytý a schovaný, viditeľný len zriedka a v neobvyklých situáciách s prihliadnutím na bežné používanie tohto zloženého výrobku.

21. S ohľadom na tieto úvahy navrhujem odpovedať na prvú prejudiciálnu otázku tak, že článok 3 ods. 3 smernice 98/71 sa má vykladať v tom zmysle, že na to, aby dizajn vyobrazený na výrobku alebo začlenený do výrobku, ktorý je súčasťou zloženého výrobku, mohol požívať ochranu podľa tejto smernice, musí byť dotknutá súčasť viditeľná pri bežnom používaní tohto zloženého výrobku.

22. Zásadný prvok v prejednávanej veci preto spočíva vo výklade pojmu „bežné používanie“ v zmysle článku 3 ods. 4 smernice 98/71, ktorý je predmetom druhej prejudiciálnej otázky.

O druhej prejudiciálnej otázke

23. Svojou druhou prejudiciálnou otázkou sa vnútroštátny súd v zásade pýta, či sa má článok 3 ods. 4 smernice 98/71 vykladať v tom zmysle, že pojmy „bežné používanie“ zahŕňajú výlučne používanie zloženého výrobku v rámci jeho základnej funkcie⁸ alebo či sa týkajú všetkých situácií, ktoré by mohli pravdepodobne nastať počas používania takéhoto výrobku konečným spotrebiteľom.⁹

24. Táto otázka vyplýva zo záverov prvostupňového súdu, ktorý za „bežné používanie“ považoval jazdu na bicykli, ako aj subsidiárne nasadenie a zosadenie z tohto bicykla. Podľa uvedeného súdu však spodná časť sedadla nie je v uvedených situáciách viditeľná, a preto dizajn vyobrazený na tomto mieste nie je viditeľný počas bežného používania v zmysle článku 3 ods. 4 smernice 98/71.

25. Je pravda, že takýto prístup, a dokonca ešte reštriktívnejší, uplatnil Všeobecný súd vo svojich rozsudkoch, ktoré sú okrem iného veľmi výnimočné, a týkajú sa výkladu článku 4 ods. 2 nariadenia (ES) č. 6/2002¹⁰, ktorý v systéme ochrany dizajnov Únie zodpovedá ustanoveniu článku 3 ods. 3 smernice 98/71. Všeobecný súd sa domnieva, že na účely posúdenia viditeľnosti súčasti zloženého výrobku sa musí vychádzať výlučne z pohľadu konečného spotrebiteľa tohto zloženého výrobku počas jeho používania v rámci jeho základnej funkcie.¹¹

⁸ S ohľadom na vysvetlenia uvedené v návrhu na začatie prejudiciálneho konania chápem v tomto zmysle pojmy „zamýšľané používanie výrobcu súčasti alebo zloženého výrobku“, ktoré použil vnútroštátny súd vo svojej druhej prejudiciálnej otázke.

⁹ „Bežné používanie“ v zmysle pojmov použitých v druhej prejudiciálnej otázke.

¹⁰ Nariadenie Rady (ES) č. 6/2002 z 12. decembra 2001 o dizajnoch spoločenstva s (Ú. v. ES L 3, 2002, s. 1; Mim. vyd. 013/027, s. 142).

¹¹ Pozri rozsudky z 9. septembra 2011, Kwang Yang Motor/ÚHVT – Honda Giken Kogyo (Motor s vnútorným spaľovaním) (T-10/08, neuvverejnený, EU:T:2011:446, body 21 a 22), Kwang Yang Motor/ÚHVT– Honda Giken Kogyo (Motor s vnútorným spaľovaním) (T-11/08, neuvverejnený EU:T:2011:447, body 21 a 22), ako aj zo 14. marca 2017, Wessel-Werk/EUIPO – Wolf PVG (Nástavce na vysávače) (T-174/16, neuvverejnený, EU:T:2017:161, bod 30), a Wessel-Werk/EUIPO – Wolf PVG (Nástavce na vysávače) (T-175/16, neuvverejnený, EU:T:2017:160, bod 30).

26. Ak by sa takýto výklad preniesol na sedadlá bicyklov, viedol by uvedený prístup k neželanému výsledku, a to k tomu, že by žiadny dizajn vyobrazený na sedadle nemohol požívať ochranu z dôvodu, že počas hlavného používania bicykla, teda počas jazdy na ňom, je sedadlo úplne zakryté časťou tela používateľa, s pomocou ktorej si sadá, a to okrem spodnej časti sedadla, ktorá však nie je v každom prípade viditeľná.

27. Prvostupňový sudca v konaní vo veci samej, ktorý si bol vedomý tohto záveru, zahrnul do pôsobnosti pojmu „bežné používanie“ nasadnutie a zosadnutie z bicykla. Z tohto pojmu však vylúčil predovšetkým uskladnenie a prepravu bicykla, ako úkony, ktoré predchádzajú a nasledujú po jeho použití. Takéto odôvodnenie nevyznieva presvedčivo, pretože ak sa považuje za „bežné používanie“ bicykla výlučne jazda na ňom, potom je nasadnutie a zosadnutie z bicykla tiež predbežným alebo následným úkonom, rovnako ako skladovanie a preprava. Rozlišovanie medzi týmito činnosťami sa mi preto zdá byť svojvoľné.

28. Domnievam sa však, že takýto výklad by viedol k príliš zužujúcej definícii pojmu „bežné používanie“ v zmysle článku 3 ods. 4 smernice 98/71, keďže by bezdôvodne obmedzil ochranu dizajnov umiestnených na súčiastiach zložených výrobkov.

29. Je všeobecne akceptovaným záverom, že dôvodom prijatia osobitnej právnej úpravy Únie v oblasti ochrany dizajnov umiestňovaných na súčasti zložených výrobkov je snaha predísť monopolizácii na trhu s náhradnými dielmi výrobkov prostredníctvom právnej úpravy dizajnov. Takáto právna úprava však bola významne kritizovaná autormi právnej teórie,¹² pretože predstavuje neodôvodnené obmedzenie ochrany dizajnov umiestnených na súčiastiach zložených výrobkov v porovnaní s ochranou priznanou dizajnom umiestneným na iných výrobkoch.

30. Táto kritika nie je bezdôvodná. Dizajny umiestnené na výrobkoch, ktoré nemajú byť začlenené do zložených výrobkov, sú chránené bez ohľadu na to, či sú alebo nie sú viditeľné „počas bežného používania“. Dizajn, ktorý je definovaný ako vonkajšia úprava celého výrobku „alebo jeho časti“¹³, však môže požívať ochranu dizajnov umiestnených na súčiastiach výrobku, ktoré nie sú viditeľné pri používaní výrobku v rámci jeho základnej funkcie tak, ako napríklad podrážky topánok alebo podšívka bundy.¹⁴

31. Je pravda, že monopolizácia trhu prostredníctvom práv vyplývajúcich z dizajnov predstavuje zneužitie, ktorému je potrebné zabrániť v čo najväčšom rozsahu. Tento výsledok možno dosiahnuť predovšetkým vďaka podmienkam novosti a osobitného charakteru, ktoré musí dizajn spĺňať v súlade s článkom 3 ods. 2 smernice 98/71. Na rozdiel od toho je však podľa môjho názoru potrebné vykladať článok 3 ods. 3 tejto smernice takým spôsobom, aby sa neobmedzil rozsah ochrany dizajnov vyobrazených na náhradných dieloch. Rozsah takéhoto obmedzenia vyplývajúceho z tohto ustanovenia závisí vo veľkej miere od výkladu pojmu „bežné používanie“.

32. Podľa článku 3 ods. 4 smernice 98/71 „bežné používanie“ zahŕňa používanie konečným spotrebiteľom okrem údržby, servisu a opravy. Vyššie uvedené v prvom rade predpokladá používanie. Demontáž alebo zničenie výrobku nie je jeho používaním. Nižšie uvedené úvahy je preto potrebné chápať s ohľadom na túto výhradu.

¹² Pozri HASSELBLATT, G. N., V HASSELBLATT, G. N. (eds.): *Community Design Regulation (EC) No 6/2002. A Commentary*. München: C. H. Beck, 2015, s. 62 a citovanú literatúru.

¹³ Článok 1 písm. a) smernice 98/71.

¹⁴ Keďže tieto časti nie sú oddeliteľné, nemožno ich považovať za súčasti zložených výrobkov v zmysle článku 1 písm. c) smernice 98/71.

33. Po prvé, aj keď táto stručná definícia odkazuje na konečného spotrebiteľa, nemožno podľa môjho názoru dospieť k takému záveru, ako dospel Všeobecný súd v rozsudkoch citovaných v bode 25 vyššie, v zmysle ktorého sa musí viditeľnosť súčasti zloženého výrobku posudzovať výlučne z hľadiska konečného spotrebiteľa tohto výrobku. Používanie „konečným spotrebiteľom“ opisuje iba situácie, v ktorých sa má takáto viditeľnosť posudzovať, pričom vylučuje tie z nich, ktoré nesúvisia s konečným spotrebiteľom, ako napríklad výroba, predaj a prípadne zničenie alebo recyklácia na konci životnosti výrobku. Aj v tomto zmysle článok 3 ods. 4 smernice 98/71 z pôsobnosti pojmu „bežné používanie“ výslovne vylučuje údržbu, servis alebo opravné práce, teda úkony, ku ktorým dochádza počas doby používania výrobku jeho konečným spotrebiteľom, avšak často ich vykonáva tretia osoba.

34. Preto aj napriek tomu, že článok 3 ods. 3 smernice 98/71 vykladaný v spojení s článkom 3 ods. 4 tejto smernice vyžaduje, aby bola súčasť zloženého výrobku viditeľná počas jeho *používania* konečným spotrebiteľom, toto ustanovenie nemožno chápať v tom zmysle, že si vyžaduje, aby bola takáto súčasť viditeľná *pre* konečného spotrebiteľa. Viditeľnosť pre tretích pozorovateľov je taktiež relevantná. V prvom rade ak má *dizajn* pritiahnúť nadobúdateľov daných výrobkov, je to aj vďaka jeho schopnosti umožniť nadobúdateľom výrobku zapôsobiť na ostatných.¹⁵

35. Navyše, ak by sa hľadisko konečného spotrebiteľa považovalo za rozhodujúce, bolo by potrebné presne určiť osobu, ktorá sa považuje za konečného spotrebiteľa. Aj keď takéto určenie môže byť relatívne jednoduché v prípade výrobku, akým je bicykel, v iných situáciách môže mať omnoho zložitejšiu povahu. Ako príklad možno uviesť určenie konečného spotrebiteľa autobusu: šofér, cestujúci, zamestnanci dopravnej spoločnosti, ktorá prevádzkuje autobus? Všetky tieto osoby majú rôzny pohľad a môžu byť pre nich viditeľné rôzne časti autobusu, a to najmä počas používania tohto autobusu v rámci jeho základnej funkcie, teda počas prepravy.

36. Okrem toho si netreba zamieňať pojem „konečný spotrebiteľ“ zloženého výrobku podľa článku 3 ods. 4 smernice 98/71 a pojem „informovaný užívateľ“ použitý v článku 5 ods. 1 tejto smernice.¹⁶ Tento druhý pojem sa týka fiktívnej osoby, ktorá slúži ako kritérium pri posudzovaní osobitného charakteru dizajnu, kým „končený spotrebiteľ“ je len hypotetickým subjektom, ktorému je určený zložený výrobok zahrňajúci súčasť s vyobrazeným dizajnom. Schopnosť takéhoto konečného spotrebiteľa rozlišovať medzi osobitným charakterom tohto dizajnu, a teda jeho postavenie *informovaného* užívateľa, nie je v tejto veci relevantná.

37. Výlučné zohľadnenie uhla pohľadu konečného spotrebiteľa si napokon logicky vyžaduje pochopenie pojmu „bežné používanie“, ktorý zahŕňa výlučne používanie výrobku v rámci jeho základnej funkcie. V iných situáciách, v ktorých sa výrobok používa, totiž spotrebiteľ nemá odlišný uhol pohľadu ako tretia osoba. Ako uvediem nižšie, takýto reštriktívny výklad „bežného používania“ je však rovnako neopodstatnený ako prijatie výlučne hľadiska konečného spotrebiteľa.

38. Po druhé je totiž podľa môjho názoru nesprávne, ako poznamenala aj Komisia, spájať obvyklé používanie výrobku so základnou funkciou výrobku, na ktorú je určený. V praxi si používanie výrobku v rámci jeho základnej funkcie často vyžaduje rôzne úkony, ktoré môžu byť splnené pred

¹⁵ „Ohromiť“ v hovorovej reči.

¹⁶ Ide o pochybenie, ktorého sa zrejme dopustil Všeobecný súd vo svojich rozsudkoch zo 14. marca 2017, Wessel-Werk/EUIPO – Wolf PVG (Nástavce na vysávače) (T-174/16, neuvěřený, EU:T:2017:161, bod 30), a Wessel-Werk/EUIPO – Wolf PVG (Nástavce na vysávače) (T-175/16, neuvěřený, EU:T:2017:160, bod 30), keď odkázal na „bežné používanie konečným informovaným používateľom v zmysle článku 4 ods. 2 písm. a) a článku 4 ods. 3 nariadenia č. 6/2002, vysávača alebo vysávačovej trysky na účely upratovania“.

alebo po tom, čo výrobok splnil svoju základnú funkciu, ako napríklad uskladnenie a preprava výrobku. Ak je výrobok dopravným prostriedkom, pridávajú sa úkony nasadnutia a zosadnutia, ale aj naloženia a vyloženia batožiny, resp. tovarov.

39. Znenie článku 3 ods. 4 smernice 98/71 nijakým spôsobom neprikazuje vylúčiť takéto úkony z pôsobnosti pojmu „bežné používanie“. Práve naopak, definícia tohto pojmu uvedená v tomto ustanovení sa obmedzuje len na zmienku o „používaní konečným spotrebiteľom“. Nie je preto potrebné hľadať doplňujúce znaky používania, aby bolo možné definovať pojem „bežný“. Z uvedeného vyplýva, že akékoľvek úkony, ktoré by mohol uskutočniť konečný spotrebiteľ výrobku počas jeho používania, musia patriť do pôsobnosti pojmu „bežné používanie“, okrem tých úkonov, ktoré sú výslovne vylúčené.¹⁷

40. Ani cieľ sledovaný článkom 3 ods. 3 smernice 98/71 nepodporuje, aby sa z pôsobnosti pojmu „bežné používanie“ vylúčili iné úkony, ako tie, ktoré súvisia so základnou funkciou výrobku. Tento cieľ spočíva v snahe predísť monopolizácii trhu s náhradnými dielmi, ktoré sa stávajú neviditeľnými po ich začlenení do zloženého výrobku, prostredníctvom ochrany dizajnov, keďže prípadne vyobrazený dizajn na takejto časti neprispieva vôbec, alebo len vo veľmi obmedzenom rozsahu k vonkajšej úprave zloženého výrobku. Vonkajšia úprava výrobku sa však neprejavuje len pri jeho používaní v rámci jeho základnej funkcie, ale aj pri úkonoch, ktoré predchádzajú, resp. nasledujú po takomto použití a ktoré s ním súvisia. Zahrnutie takýchto úkonov do pôsobnosti pojmu „bežné používanie“ teda nespochybňuje ciele spočívajúce v predchádzaní monopolizácie trhu.

41. Napokon po tretie, aj keď článok 3 ods. 4 smernice 98/71 definitívne vylučuje údržbu, servis a opravné práce z pojmu „bežné používanie“, takéto vylúčenie sa podľa môjho názoru nesmie vykladať príliš široko. Niektoré úkony, ako napríklad údržba, sú neoddeliteľnou súčasťou používania niektorých výrobkov. V tejto súvislosti mám po prvé na mysli umývanie a čistenie. Podľa môjho názoru by vylúčenie umývania z pôsobnosti pojmu „bežné používanie“ odporovalo akejkoľvek logike, a to najmä preto, že v prípade niektorých výrobkov je pravidelné čistenie podmienkou ich používania.¹⁸ Po druhé prichádzajú do úvahy úkony bežnej údržby, ktoré obvykle vykonáva konečný spotrebiteľ výrobku a ktoré tiež často podmieňujú jeho používanie, ako napríklad výmena spotrebných častí alebo prevádzkových kvapalín, nafúkanie kolies vozidla alebo doplnenie rezervy paliva výrobkami pre spaľovacie motory. Po tretie a na záver ide o odstránenie malých porúch, ako je napríklad zaseknutie papiera v tlačiarňi. Všetky tieto úkony sú nevyhnutné v rámci používania výrobku konečným spotrebiteľom, a preto musia patriť do pôsobnosti pojmu „bežné používanie“.

42. Naopak úkony vylúčené z pôsobnosti tohto pojmu sú úkonmi vykonávanými mimo rámca používania výrobku, ako napríklad technická kontrola, pravidelná údržba alebo oprava v pravom zmysle slova.¹⁹ Tieto úkony na jednej strane spravidla nevykonáva konečný spotrebiteľ výrobku, ale odborníci, a na druhej strane sa môžu spájať s čiastočnou demontážou zloženého výrobku, resp. jeho prehliadkou v neobvyklom uhle, pričom sa odkryjú časti, ktoré sú počas používania výrobku obvykle neviditeľné. Tieto dva charakteristické znaky odôvodňujú vylúčenie uvedených úkonov z pôsobnosti pojmu „bežné používanie“.

¹⁷ Konkrétne údržba, servis a opravné práce.

¹⁸ Ako dva príklady možno uviesť kosačku na trávnik a kávovar.

¹⁹ Treba však poznamenať, že používanie dizajnov umiestnených na náhradných dieloch používaných pri oprave zložených výrobkov je upravené v osobitnom ustanovení nazývanom „ustanovenie o oprave“ zahrnutom v článku 14 smernice 98/71, pričom zhodné ustanovenie sa nachádza aj v článku 110 nariadenia č. 6/2002.

43. Pri posudzovaní viditeľnosti súčasti zloženého výrobku umožní prijatie pohľadu iných osôb ako konečného spotrebiteľa tohto zloženého výrobku, rovnako ako zahrnutie iných úkonov, než je výlučné používanie výrobku v rámci jeho základnej funkcie, do pôsobnosti pojmu „bežné používanie“, zohľadniť aj ďalšie uhly pohľadu na vonkajšiu úpravu výrobku, ktoré sú rovnako relevantné ako uhol pohľadu spotrebiteľa pri používaní tohto výrobku v rámci jeho základnej funkcie. Takýto výsledok podľa môjho názoru nielen, že neodporuje zneniu a cieľom článku 3 ods. 3 a 4 smernice 98/71, ale považujem ho za plne odôvodnený. Ak možno poskytnúť ochranu podľa tejto smernice²⁰ podrážke topánky, nevidím dôvod, prečo by dizajn vyobrazený na spodnej časti sedadla bicykla, o aký ide v prejednávanej veci, nemohol požívať takúto ochranu. Jediný dôvod, ktorý by mohol ospravedlniť takýto rozdiel, spočíva v tom, že sedadlo môže byť oddelené od bicykla²¹, kým podrážku od topánky nemožno oddeliť (tak ľahko).

44. Je pravda, že takýto široký výklad pojmu „bežné používanie“ zahŕňa kvázi všetky situácie používania výrobku okrem jeho demontáže, ak nejde o súčasť bežného používania. Bolo by preto možné si položiť otázku, či by nebolo jednoduchšie odpovedať na prvú prejudiciálnu otázku v zmysle abstraktného posúdenia viditeľnosti časti, na ktorej je dizajn vyobrazený, nezávisle od akejkoľvek konkrétnej situácie používania sporného zloženého výrobku.

45. Priznávam, že rozdiel je v zásade koncepčný. Má však praktické dôsledky, pretože jeden alebo druhý výklad by zmenili rozsah dôkazného bremena, ktoré znáša osoba usilujúca sa o získanie ochrany pre dizajn vyobrazený na súčasti zloženého výrobku. Navyše súčasť zloženého výrobku môže byť neviditeľná počas bežného používania tohto výrobku aj napriek tomu, že v absolútnom slova zmysle sa považuje za viditeľnú, pretože nie je zakrytá.²² Okrem toho tak, ako som poznamenal v rámci posúdenia prvej prejudiciálnej otázky, výklad uvedený v predchádzajúcom bode by odporoval zneniu článku 3 ods. 3 smernice 98/71.

46. Navrhujem preto odpovedať na druhú prejudiciálnu otázku tak, že článok 3 ods. 4 smernice 98/71 sa má vykladať v tom zmysle, že pojem „bežné používanie“ zahŕňa predovšetkým situácie, ktoré môžu pravdepodobne nastať pri používaní zloženého výrobku konečným spotrebiteľom.

Návrhy

47. S ohľadom na vyššie uvedené úvahy Súdnemu dvoru navrhujem, aby na prejudiciálne otázky, ktoré podal Bundesgerichtshof (Spolkový súdny dvor, Nemecko) odpovedal takto:

1. Článok 3 ods. 3 smernice 98/71/ES Európskeho parlamentu a Rady z 13. októbra 1998 o právnej ochrane dizajnov

sa má vykladať v tom zmysle, že

na to, aby dizajn vyobrazený na výrobku alebo začlenený do výrobku, ktorý je súčasťou zloženého výrobku mohol požívať ochranu podľa tejto smernice, musí byť dotknutá súčasť viditeľná počas bežného používania tohto zloženého výrobku.

2. Článok 3 ods. 4 smernice 98/71

²⁰ Ako príklad pozri dizajny Spoločenstva zapísané Úradom Európskej únie pre duševné vlastníctvo (EUIPO) pod číslami 001918400-0001 a 008434088-0003.

²¹ Táto okolnosť vedie k uplatneniu požiadavky viditeľnosti upravenej v článku 3 ods. 3 smernice 98/71.

²² Predovšetkým mám na mysli spodnú časť podvozku motorového vozidla, ktorú možno pri bežnom používaní pozorovať len z neobvyklej perspektívy.

sa má vykladať v tom zmysle, že

pojem „bežné používanie“ zahŕňa predovšetkým situácie, ktoré môžu pravdepodobne nastať pri používaní zloženého výrobku konečným spotrebiteľom.